

ПЕДІАТРІЯ

Key words: children, arterial hypertension, n-terminal brain natriuretic peptide, clinical significance.

Відомості про авторів:

Гищак Тетяна Віталіївна - кандидат медичних наук, доцент кафедри педіатрії №3 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. Адреса: м. Київ, бульвар Т.Шевченка, 13.

УДК 614.7:644.6 (477)

© Л.В.ГРИГОРЕНКО, О.А.ШЕВЧЕНКО, 2015

Л.В.Григоренко, О.А.Шевченко

РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ ЕКОЛОГО – ЗАЛЕЖНИХ ХВОРОБ СЕРЕД ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ У СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ДЗ „Дніпропетровська медична академія МОЗ України”

Вступ. Враховуючи, що медико – демографічні та економічні втрати асоційовані переважно з негативним впливом факторів довкілля досягли критичного рівня, необхідність вивчення розповсюдженості основних класів еколого – залежних хвороб серед дитячого населення – мешканців сільських населених пунктів – є актуальною і своєчасною медико – соціальною проблемою сьогодення.

Мета. Вивчення рівнів розповсюдженості захворювань серед дитячого населення, віком до 14 років, за окремими класами МКХ – Х хвороб у сільських населених пунктах Дніпропетровської області за 2007 – 2012 роки.

Матеріали та методи. Середньобагаторічні, інтенсивні та екстенсивні показники розповсюдженості захворювань за 2007 – 2012 роки за основними класами хвороб згідно МКХ-Х серед дитячого населення віком до 14 років – мешканців сільських населених пунктів області (всього 1380 показників).

Результати. Детальний аналіз інтенсивних та екстенсивних показників розповсюдженості хвороб серед дитячого населення віком (від 0 до 14 років) показав перевищення середньобагаторічних рівнів (I, II, III, IV, VI, IX, XI, XII, XIII, XIV) класів хвороб згідно МКХ-Х з позитивними темпами приросту по деяким класам еколого – залежних хвороб за 2007 – 2012 роки по окремим типам таксонів Дніпропетровської області, з найвищим значенням показників цих хвороб у 5 таксоні.

Висновок. Результати отриманих нами даних ретроспективних досліджень являються підґрунтям для подальших наукових досліджень з виявлення причинно-наслідкового зв'язку внаслідок впливу чинників навколишнього середовища, у першу чергу водного фактору, на стан здоров'я дітей та підлітків, котрі мешкають у сільських районах.

Ключові слова: розповсюдженість захворювань, дитяче населення, сільські населені пункти, середньобагаторічні, екстенсивні та інтенсивні показники, МКХ – Х.

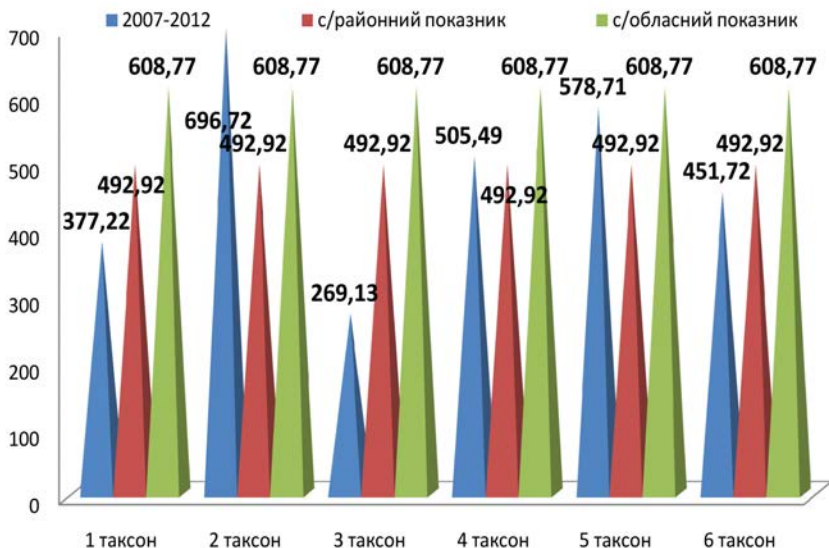
Вступ. На протязі останніх років медико – демографічні та економічні втрати асоційовані переважно з негативним впливом факторів довкілля. Так, питома вага водного фактора сягає 7 % у формуванні економічних збитків: більше 450 млрд. грн. на рік від захворюваності дитячого населення; 18 % обумовлює негативний вплив водного фактора на захворюваність більше ніж 6 млн. випадків хвороб різних класів (органів кровообігу, дихання, органів

травлення, крові та імунної системи, інфекційних хвороб, тощо); 12 % асоційованих з водним фактором хвороб обумовлює 144 тисячі смертельних випадків (за причинами захворюваності на хвороби системи кровообігу, дихання, анемії, новоутворення, тощо) [1, 2, 3].

Мета. Визначення рівнів розповсюдженості захворювань серед дитячого населення віком до 14 років за окремими класами хвороб МКХ – X протягом 2007–2012 років.

Матеріали та методи. До епідеміологічного дослідження було включено дитяче населення віком до 14 років у сільських населених пунктах Дніпропетровської області. За територіальним розподілом 22 сільських районів області було класифіковано по 6 основним типам таксонів, згідно до "Схеми планування території Дніпропетровської області 2009 – 2012 р." Перший тип – таксони з високим показником потенціалу та високим рівнем соціально-економічного та містобудівного розвитку (Криворізький та Новомосковський райони); другий тип – таксони з середнім показником потенціалу та високим рівнем соціально-економічного та містобудівного розвитку (Нікопольський та Павлоградський райони); третій тип – таксони з високим показником потенціалу та середнім рівнем соціально-економічного та містобудівного розвитку (Дніпропетровський район); четвертий тип – таксони з середнім показником потенціалу та середнім рівнем соціально-економічного та містобудівного розвитку (Васильківський, Криничанський та Синельниківський райони); п'ятий тип – таксони з низьким показником потенціалу та середнім рівнем соціально-економічного та містобудівного розвитку (Верхньодніпровський, Межівський, Петриківський, П'ятихатський, Софіївський та Широківський райони); шостий тип – таксони з низьким показником потенціалу та низьким рівнем соціально-економічного та містобудівного розвитку (Апостолівський, Магдалинівський, Петропавлівський, Покровський, Солонянський, Томаківський, Царичанський та Юр'ївський райони). За даними статистичної звітності обласного інформаційного центру управління охорони здоров'я за 2007 – 2012 – річний період було вивчено середньобагаторічні, інтенсивні та екстенсивні показники розповсюдженості захворювань за основними класами хвороб МКХ-X серед дитячого населення віком до 14 років (всього 1380 показників).

Результати та їх обговорення. Найбільш розповсюдженими у структурі всіх захворювань у 1 таксоні серед дитячого населення віком до 14 років є: хвороби органів дихання (54,94 %), травлення (6,49 %), шкіри і підшкірної клітковини (4,11 %), ендокринної системи (3,20 %), крові і органів кровотворення (2,92 %), нервової системи (2,71 %), анемії (2,88 %). Найвищий приріст розповсюдженості хвороб крові та органів кровотворення відбувався серед сільських дітей віком до 14 років у 2 таксоні: по районах (+10,0 %), і по області (+33,1 %); у 5 таксоні: по районах (+7,1 %), по області (+29,6 %); у 6 таксоні: по районах (+15,8 %), по області (+42,7 %). Найвищий рівень розповсюдженості хвороб I класу відбувався у 2 таксоні (696,72±69,81) %00, з позитивними темпами приросту: по районах (+41,3 %) і по області (+14,4 %). При цьому, розповсюдженість інфекційних і паразитарних хвороб перевищувала середньорайонний показник поширеності захворювань цього класу: у 2 таксоні в 1,41 разів; в 4 таксоні у 1,02 рази; в 5 таксоні у 1,17 разів, а також середньообласний показник у 2 таксоні в 1,14 разів (рис. 1).

Рис. 1. Розповсюдженість інфекційних та паразитарних захворювань серед дитячого населення віком до 14 років, за рівнями середньо-багаторічних показників, по таксонам Дніпропетровської області протягом 2007 –2012 років (випадків на 10 000 дитячого населення)

Як представлено на (рис. 2), найнижча поширеність III класу хвороб вірогідно спостерігалась серед дитячого населення 4 таксону: $(361,95 \pm 12,07) \%_{00}$ ($p < 0,001$), з негативними темпами приросту як по районах (-31,3 %), так і по області (-16,8 %). Найвища розповсюдженість III класу хвороб зареєстрована серед дітей, які мешкають у 6 таксоні: $(609,82 \pm 52,40) \%_{00}$, перевищуючи середньорайонний рівень в 1,16 разів, та середньообласний – в 1,4 рази. Найнижча поширеність III класу хвороб вірогідно спостерігалась серед дитячого населення 4 таксону: $(361,95 \pm 12,07) \%_{00}$ ($p < 0,001$), з негативними темпами приросту як по районах (-31,3 %), по області (-16,8 %). Найвища розповсюдженість III класу хвороб зареєстрована серед дітей, які мешкають у 6 таксоні: $(609,82 \pm 52,40) \%_{00}$, перевищуючи середньорайонний рівень в 1,16 разів, та середньообласний – в 1,4 рази.

Звертає на себе увагу найбільш виражений приріст розповсюдженості хвороб сечостатевої системи серед дитячого населення, в першу чергу серед сільських мешканців 1 – 3 таксонів, менш виражений приріст XIV класу хвороб серед мешканців 4 – 6 таксонів, з вірогідно нижчою розповсюдженістю хвороб цього класу в 1 таксоні: $(305,93 \pm 22,97) \%_{00}$ ($p < 0,001$). Для хвороб кістково-м'язової системи притаманна розповсюдженість з найбільш вираженими позитивними темпами приросту області серед дитячого населення в наступних таксонах: у 2 таксоні – від +22,8 до +20,1 % відповідно по районах та по області в цілому; в 3 таксоні: від +7,7 до +5,4 %; у 4 таксоні: від +22,2 до +19,6 %.

структурі всіх захворювань по районах серед дітей – мешканців окремих таксонів найвища в 6 таксоні (8,69 %), у 5 таксоні (7,43 %), та 3 таксоні (7,29 %), і найнижча у 2 таксоні (4,66 %).

Рис. 2. Розповсюдженість хвороб системи кровообігу серед дитячого населення віком до 14 років, за рівнями середньобагаторічних показників, по таксонам Дніпропетровської області протягом 2007 –2012 років (випадків на 10 000 дитячого населення)

Висновки. Серед категорії дитячого населення, що мешкає на території 5 таксону за 2007-2012 роки виявлено найвищі ніж в інших таксонах темпи позитивного приросту показників поширеності всіх захворювань (+4,3 %), інфекційних і паразитарних хвороб (+17,4 %), новоутворень (+20,7 %), захворювань крові та органів кровотворення (+7,1 %), анемії (+5,9 %), ендокринної системи (+2,2 %), системи кровообігу (+42,3 %), системи органів травлення (+1,4 %). У 5 таксоні відбувається характерна тенденція негативного приросту показників розповсюдженості захворювань нервової системи (-6,0 %), системи органів дихання (-15,6 %), шкіри і підшкірної клітковини (-24,9 %), кістково - м'язової (-19,7 %), сезонативної систем (-19,7 %), вроджених аномалій (-28,3 %), вроджених аномалій системи кровообігу (-32,5 %) в середньому по районах. Перші рангові місця за розповсюдженістю I класу хвороб характерні для сільських мешканців, які мешкають у 2 таксоні (4,57 %), 5 таксоні (3,79 %), 4 таксоні (3,77 %); II класу – на території 3 (0,40 %), 5 (0,34 %), 1 таксонів (0,31 %); III класу – у 6 таксоні (4,58 %), 2 таксоні (3,80 %), і 5 таксонах (3,70 %); у тому числі анемії – у 6 таксоні (4,51 %), 2 таксоні (3,77 %) і 5 таксоні (3,59 %); IV класу – серед мешканців 2 таксону (6,25 %), 6 (4,84 %) і 4 таксонів (4,35 %); VI класу – на території 2 (3,52 %), 6 (3,13 %) і 4 таксонів (3,12 %). Результати нашого дослідження переконливо свідчать, що найбільша питома вага у структурі всіх захворювань серед дитячого населення, в усіх типах таксонів

Дніпропетровської області за 2007 – 2012 роки, обумовлена хворобами органів дихання, кровообігу, травлення, сечостатевої та кістково-м'язової систем та іншими класами хвороб, що корелює з даними літератури [4, 5, 6]. Дані нашого дослідження стану здоров'я дитячого населення різних таксонів області, являються підґрунтям для подальших наукових досліджень з вивчення причинно-наслідкового зв'язку впливу факторів довкілля, у тому числі водного фактору на стан здоров'я дітей і підлітків, які мешкають у сільських районах.

Література

1. Научно – методические подходы к расчёту фактических и предотвращённых медико – демографических и экономических потерь, ассоциированных с негативным воздействием факторов окружающей среды / Н. В. Зайцева, И. В. Май, Д. А. Кирьянов // Материалы Пленума Научного Совета по экологии человека и гигиене окружающей среды (11 – 12 декабря, 2014). – М.: ФГБУ "НИИ ЭЧигОС им. А. Н. Сысина Минздрава РФ". – С. 85 – 103.

2. Связь хронических неинфекционных заболеваний с состоянием окружающей среды / Ю.А. Рахманин, А.А. Стехин, Г.В. Яковлева, В.В. Рябиков // Матер. Пленума Науч. Совета по экол. человека и гиг. окруж. среды (11 – 12 декабря, 2014). – М.: ФГБУ "НИИ ЭЧигОС им. А.Н.Сысина Минздрава РФ". – С. 78 – 93.

3. Аналитические проблемы при исследовании комплексного действия факторов окружающей среды на здоровье населения / А. Г. Мальшева, Е. Г. Растяльников, Н. Ю. Козлова // Материалы Пленума Научного Совета по экологии человека и гигиене окружающей среды (11 – 12 декабря, 2014). – М.: ФГБУ "НИИ ЭЧигОС им. А. Н. Сысина Минздрава РФ". – С. 118 – 140.

4. Сердюк А.М. Здоров'я населення України: вплив генетичних процесів / А. М. Сердюк, О.І. Тимченко, В.В. Єлагін та ін. // Журнал АМН України. - 2007. – Т. 13. - № 1. – С. 78 – 92.

5. Uitterlinden A.G. A large – scale population – based study of the association of vitamin D receptor gene polymorphisms with bone mineral density / A.G. Uitterlinden, S.H. Ralston // Ann. Intern. Med. - 2006. – Vol. 145. – P. 255 – 264.

6. Здоров'я населення: вплив генетичних параметрів популяції на формування рівнів мультифакторної патології / Е. М. Омельченко, О. О. Полька, Г. О. Качко, О. І. Тимченко // Гігієна населених місць. - К., 2014. – Вип. 64. — С. 347 – 355.

Л.В.Григоренко, А.А.Шевченко

Распространённость эколого – зависимых болезней среди детского населения в сельских населённых пунктах Днепропетровской области

ГУ „Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины”

Введение. С учётом того, что медико – демографические и экономические потери, ассоциированные с отрицательным влиянием факторов окружающей среды, достигли критического уровня, необходимость изучения распространённости основных классов эколого – зависимых болезней среди детского населения – жителей сельских населённых пунктов – является сегодня актуальной медико – социальной проблемой.

Цель. Изучение уровней распространённости заболеваний среди детского населения, в возрасте до 14 лет, по отдельным классам МКБ – X болезней в сельских населённых пунктах Днепропетровской области за период 2007 – 2012 г.г.

Матеріали и методи. Среднемоголетние, интенсивные и экстенсивные показатели распространённости заболеваний за 2007 – 2012 г.г. по основному классу МКБ – X среди детского населения в возрасте до 14 лет – жителей сельских населённых пунктов области (всего 1380 показателей).

Результаты. Детальный анализ интенсивных и экстенсивных показателей распространённости заболеваний среди детского населения в возрасте (от 0 до 14 лет) свидетельствует о превышении среднемоголетних уровней (I, II, III, IV, VI, IX, XI, XII, XIII, XIV) классов согласно МКБ – X, с положительными темпами прироста некоторых классов эколого – зависимых болезней за 2007 – 2012 г.г. по отдельным типам таксонов Днепропетровской области, с наибольшим значением показателей этих заболеваний в 5 таксоне.

Заключение. Результаты данных наших ретроспективных исследований являются основой для дальнейших научных исследований по выявлению причинно – следственных связей из – за влияния факторов окружающей среды, в первую очередь, водного фактора, на состояние здоровья детей и подростков, проживающих в сельских районах.

Ключевые слова: распространённость заболеваний, детское население, сельские населённые пункты, среднемоголетние, экстенсивные и интенсивные показатели, МКБ – X.

L.V.Hryhorenko, A.A.Shevchenko

Prevalence of ecology– dependent diseases among children dwelling in dnepropetrovsk region rural settlements

SI “Dnipropetrovsk Medical Academy of the Ministry of Health of Ukraine”

Introduction. Taking into account that medico–demographic and economic losses, associated with the negative influence of environmental factors reached a critical level, to study the prevalence of the main ecology-dependent diseases among children – the inhabitants of rural settlements - is of great importance as it is a medical and social problem.

Purpose. To investigate the prevalence of the diseases among children aged 14, dwelling in the rural settlements of Dnepropetrovsk region, in accordance with ICD – X diseases in 2007 - 2012.

Materials and methods. The average annual, intensive and extensive indices of the diseases prevalence in 2007 - 2012 were carried out according to the ICD – X among children, aged 14, dwelling in the rural settlements (1380 indices in total).

Results. The detailed analysis of the intensive and extensive indices of the diseases prevalence among children aged 0 - 14 is indicative of the higher average annual levels (I, II, III, IV, VI, IX, XI, XII, XIII, XIV) according to the ICD – X, positive growth rate for some classes of ecology-dependent diseases in 2007 - 2012 in the separate types of Dnepropetrovsk region taxons, the 5th taxon had the greatest value of these diseases.

Conclusion. Our retrospective findings are grounds for the further scientific approaches to defining a causal connection between the environmental impact, primary, the water factor, and the health status of children and adolescents dwelling in the rural settlements.

Key words: prevalence, child population, rural settlements, average annual, extensive and intensive indices, ICD – X.

Відомості про авторів:

Григоренко Любов Вікторівна – к.мед.н, доцент кафедри гігієни та екології ДЗ „ДМА МОЗ України”, докторант. Адреса: 49000, м. Дніпропетровськ, площа Жовтнева, 4, санітарно – гігієнічний корпус ДЗ „ДМА МОЗ України”, тел.: (056)-713-53-61.

Шевченко Олександр Анатолійович – д.мед.н., професор, завідувач кафедри гігієни та екології ДЗ „ДМА МОЗ України”.